

► Följeforskning i de regionala strukturfondsprogrammen

Göran Brulin, kvalificerad analytiker Tillväxtverket

Adj professor Linköpings universitet

Formativ och summativ utvärdering utifrån krav från:

1. EU

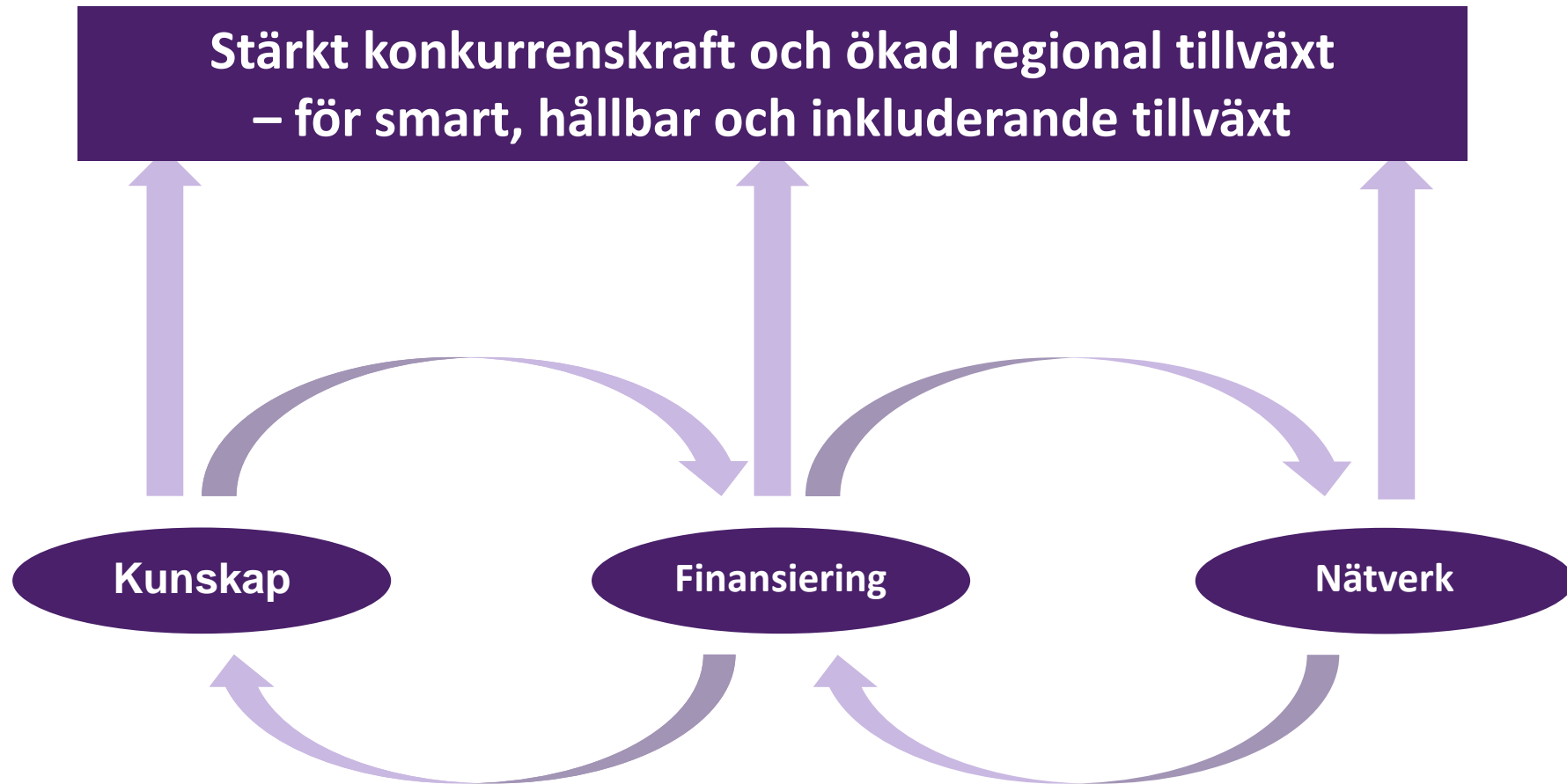
Syftet med utvärderingar är att förbättra kvaliteten på programmets utformning och genomförande samt att bedöma deras effektivitet och verkan.
(CPR 54(1))

Nyskapande, additionella och experimenterande insatser – kan inte utvärderas traditionellt kontrafaktiskt/RCT utan kräver någon form av teoribaserad utvärdering.

2. Regeringskansliet/ÖK

Aktörer med ett regionalt utvecklingsansvar ska skapa en kontinuerlig och systematiserad kunskapsutveckling i det regionala tillväxtarbetet genom utvärdering, analys och förekommande fall följeforskning...

3. Tillväxtverket, en kunskapsmyndighet

Programperioden 2007-2013, följeforskning för 150- 200 miljoner SEK:

- Av genomförandeorganisationen för programmen perioden 2007-2013
- I de åtta ERUF-programmen – innovation och näringslivsutveckling/entreprenörskap
- I projekt större än 10 miljoner SEK, ca 200-300 av de ca 1600 projekten
- Tematisk utvärdering i insatserna för en regional struktur för risk kapitalförsöjning
- Tematisk utvärdering i insatserna för infrastruktur
- Tematisk utvärdering i insatserna vad gäller de horisontella kriterierna - hållbarhet, jämställdhet och integration

23 slutsatser från följeforskningen

I sammandrag där följeforskningen varit med och påverkat:

- ▶ Programföljeforskningen visar att regionalfonden har bidragit till strukturomvandling mot smart, hållbar och inkluderande tillväxt i medlemsstaten Sverige, men insatserna borde varit mer nyskapande, additionella och experimenterande för att leva upp till utgångspunkterna för ERUF.
- ▶ Dock skulle insatserna från de 16 miljarderna kunna göras effektivare om näringslivets medverkan underlättades.
- ▶ Insatserna för entreprenörskap och näringsliv skulle bli effektivare om de vägledades mindre av indikatorsuppföljning av antalet startade företag och mer av regionernas specifika förutsättningar och förhållanden. Insatserna för att skapa regionala strukturer för riskkapitalförsörjning har visat sig vara framgångsrika – när man med hjälp av följeforskningen förstod uppgiften!
- ▶ Insatserna för innovationsfrämjande har varit framgångsrika och utgjort ett stöd till triple helix, samverkan med näringsliv och myndigheter som åligger svenska universitet och högskolor.

23 slutsatser från följeforskningen

I sammandrag där följeforskningen varit med och påverkat:

- Men fler av innovationsprojekten borde ägas av näringslivet istället för högskolor och universitet, allt för mycket av resurserna har gått till "förtäckt" forskning istället för innovation.
- Infrastrukturinsatserna har gjort skillnad när de när de gått till steg 1 och 2 i fyrstegsmodellen snarare än till konkreta investeringar i broar, vägar, hamnar och terminaler.
- Man skulle få ut mer av insatserna mot kultur-, kulturarvs-, och idrottsområdena om man var TYDLIG med att dessa ska leda till regionala jobb, företag och tillväxt – inte till kultur och idrott!
- Projekten för utveckling av storstäderna har inneburit en övergång från problemdefinierande till möjlighetsskapande insatser.
- De horisontella kriterierna – jämställdhet och integration – har knappast satt spår i genomförandet, trots fortlöpande kritik från följeforskarna, medan hållbarhetskriteriet automatiskt gjort avtryck.

23 slutsatser från följeforskningen

I sammandrag där följeforskningen varit med och påverkat:

- Initiering, prioritering och genomförande av projekt har gjorts på allt för svag kunskapsgrund utan systematisk diskussion av vad som fungerar och erfarenhetsåterföring av vad som har gjorts tidigare.
- Logiska fel och bristande tillförlitlighet i indikator- och uppföljningssystemen har inneburit att dessa knappast hjälpt till att styra mot EU:s övergripande mål.
- Följeforskningen har ändå inneburit att strukturer för utvärdering och lärande har skapats, särskilt i jämförelse med tidigare programperioder, dock har det saknats en kultur för lärande och kunskapsbildning så att insatserna verkligen står på ”vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet”.
- Sammanfattningsvis, projekten måste karaktäriseras mer av AKTIVT ägarskap, samverkan mellan STÖDJANDE aktörer och mer utvecklingsinriktat LÄRANDE bland ansvariga aktörer.

► **Från följeforskning till löpande lärande utvärdering:**

Förändringar utifrån den förra
till programperioden 2014-
2020

Tydligare summativa frågeställningar

Gemensamma för alla ERUF utvärderingar 2014-2020

- Bidrar de enskilda fonderna på ett ändamålsenligt sätt till att uppfylla de mål som är angivna i respektive program? Även oförutsedda resultat ska fångas upp.
- På vilket sätt och i vilken utsträckning bidrar de enskilda fonderna till önskad förändring av angivna resultatindikatorer? Hur kan programmets bidrag till förändring av resultatindikatorerna mätas kvantitativt? Hänsyn till fondernas omfattning i förhållande till BNP i respektive region ska tas där så är lämpligt.
- På vilket sätt och i vilken utsträckning integrerar fonderna de horisontella kriterierna för bättre miljö, jämställdhet samt likabehandling och icke-diskriminering?
- I vilken utsträckning bidrar fonderna till de prioriteringar och samhällsutmaningar som identifieras i den nationella strategin för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft 2015-2020?

Fokus förändringsteorin (Interventionslogik)

Effekter, Smart/Hållbar/Inkluderande
Tillväxt i Europa

Effekter, strukturförändringar

Effekter, projektresultat

Prestationer,
indikatorsuppföljning

Aktiviteter

Projekt

Insatser

Program, mål

Löpande lärande utvärdering i program för 16 miljarder SEK (67 miljarder SEK 2014-2020)

i fortlöpande dialog med olika aktörer under programperioden:

- Socialfonden, Landsbygdsprogrammet
- EU / ÖK
- Regeringskansliet – Nationella strategin, Partnerskapsöverenskommelse
- Tillväxtverket – Förvaltande myndighet och kunskapsmyndighet
- Strukturfondspartnerskap
- Regionalt utvecklingsansvariga aktörer
- Projekt och medfinansiärer
- Andra myndigheter inkl. Tillväxtanalys

Tematisk utvärdering av

program för:

- Innovation
- Entreprenörskap och näringslivsutveckling
- Koldioxidsnål ekonomi
- Riskkapitalförsörjning
- Hållbar stadsutveckling
- Infrastruktur och bredband
- Samt och inte minst gemensam utvärdering av genomförandeorganisationerna för samtliga ESI-fonder i Sverige, 67 miljarder SEK 2014-2020

Projektutvärdering – för vem?

► Projekten – stöd i genomförandet

- Regionalt utvecklingsansvariga – som underlag för uppföljning/utvärderingen av RUS/RUP och rapportering.
- Regionala enheter - följa och summera genomförandet som komplement till portföljanalyser
- Kunskapsstöden – underlag
- Tematiska programutvärderingen – underlag
- Effektutvärderingen – underlag
- ”Public debate” – öppen källa till information om programmen

Projektutvärdering – i alla projekt

Rekommendationer

- ▶ Egenutvärdering – 3 mkr
- ▶ Extern utvärdering – 3 till 10 mkr / 2%
- ▶ Löpande utvärdering – 10 mkr / 2-3%

Tydligare riktlinjer för den löpande lärande utvärderingen, "a multitude of methods":

3 P och 3 N

- Program- och projektlogik- beskriver sambandet mellan projektets aktiviteter och dess mål.
- Processen - hur projektet ska ge avtryck i den lokala och regionala miljön.
- Public debate - handlar om att lära av och sprida projektets resultat.
- Nyckelaktiviteter - aktiviteter som för projektet framåt, mot målen.
- Nyckelpersoner - personer med insyn i det område där projektet försöker åstadkomma en förändring
- Nyckeltal - kvantitativ information och statistik som skapar underlag för kvalificerade bedömningar

► **Tre slutsatser:**

Eller har "evaluation under the programming period" inneburit några fördelar?

1 Formativ och summativ utvärdering behövs!

- Det är rimligt att begära ex ante-utvärdering och ex-post utvärdering. som är skild ifrån den utvärdering som sker under genomförandet av insatser.
- En form av kritisk, konstruktiv granskning och analys under genomförandet insatser som spänner över en längre tidsperiod, treåriga projekt, sjuåriga program o s v behövs.
- Men följeforskningen under programperioden kan inte bara vara formativ utan måste ha mål och resultat i fokus, det vill säga vara både formativ och summativ (indikera mål- och resultatuppfyllelse).

2 Följeforskning behöver bli mer summariskt summerande!

- ▶ Den löpande lärande utvärderingen måste våga indikera vilka resultat i förhållande till målen som program och projekt leverar;
- ▶ även om det är svårt att säga vad ett resultat verkligen är i utvecklingsinriktade insatser som ska förbättra reguljär verksamhet;
- ▶ för att inte tala om hur svårt det är att indikera resultat i program och projekt som ska leda till innovation och regional tillväxt – det tar kanske ett halvt decennium eller mer innan eventuella innovationer trillar ut!

3 Formerna för den formativa dialogen måste utformas bättre och dialogen ges högre status!

- ▶ Men det är kanske snarare fortlöpande genomlysning och dialog snarare än rationell måluppfyllelseutvärdering som följeforskningen ska leverera.
- ▶ Men den KAN INTE ske utan att man – projektägare och följeforskare – förhåller sig till förväntat resultat;
- ▶ samtidigt som den dialog, diskussion, babbel etc. som följeforskningen ger upphov till måste ske i former som gör att den fortlöpande genomlysningen känns viktig och meningsfull!